

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

12 päivänä heinäkuuta 2019*

Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – Optisten levyasemien markkinat – Päätös, jossa todetaan SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkominen –
Kahden tietokonevalmistajan järjestämiin tarjouskilpailuihin liittyvät salaiset sopimukset –
Olennaisten menettelymääräysten noudattamatta jättäminen ja puolustus oikeuksien loukkaaminen –
Komission toimivalta – Rikkomisen maantieteellinen ulottuvuus – Yhtenä kokonaisuutena pidettävä
jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen – Hyvän hallinnon periaate – Sakkojen laskennasta annetut
vuoden 2006 suuntaviivat

Asiassa T-8/16,

Toshiba Samsung Storage Technology Corp., kotipaikka Tokio (Japani) ja

Toshiba Samsung Storage Technology Korea Corp., kotipaikka Suwon (Etelä-Korea),

edustajinaan aluksi asianajajat M. Bay, J. Ruiz Calzado, A. Aresu ja A. Scordamaglia-Tousis ja
sitten Bay, Ruiz Calzado ja Aresu,

kantajina,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi N. Khan, A. Biolan ja M. Farley ja sitten Biolan, Farley
ja A. Cleenewerck de Crayencour,

vastaajana,

jossa on kyse SEUT 263 artiklaan perustuvasta vaatimuksesta ensisijaisesti Euroopan unionin
toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä
(Asia AT.39639 – Optiset levyasemat) 21.10.2015 annetun komission päätöksen C(2015) 7135 final
kumoamiseksi kokonaan tai osittain ja toissijaisesti kantajille määrätyn sakon määrän alentamiseksi,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja D. Gratsias sekä tuomarit I. Labucka ja I. Ulloa Rubio
(esittelevä tuomari),

kirjaaja: hallintovirkamies N. Schall,

ottaen huomioon asian käsittelyn kirjallisessa vaiheessa ja 3.5.2018 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

tuomion¹

I Asian tausta

A Kantajat ja merkitykselliset markkinat

- 1 Kantajat, Toshiba Samsung Storage Technology Corp. (jäljempänä TSST Japani) ja Toshiba Samsung Storage Technology Korea Corp. (jäljempänä TSST Korea), valmistavat ja toimittavat optisia levyasemia. Erityisesti TSST Japani on yhteisyritys, jonka omistavat Toshiba Corporation, jonka kotipaikka on Japanissa, ja Samsung Electronics Co., Ltd, jonka kotipaikka on Etelä-Koreassa. Ajanjaksolla, jota kilpailusääntöjen rikkominen koskee, TSST Japani oli TSST Korean emoyhtiö.
- 2 TSST Japani ja TSST Korea (jäljempänä yhdessä TSST) aloittivat toimintansa 1.4.2004 kahtena erillisenä toimintayksikkönä. Joulukuussa 2005 Japanin TSST poistui markkinoilta jatkaen vähäistä myyntitoimintaa siirtymäkaudella vuoden 2008 alkuun saakka. TSST Korea otti vähitellen hoitaakseen TSST Japanin myyntitoiminnan ja osallistui suoraan optisten levyasemien kehittämiseen, markkinointiin, myyntiin ja huoltopalveluihin (riidanalaisen päätöksen 14 perustelukappale).
- 3 Kyseessä oleva kilpailusääntöjen rikkominen koskee Dell Inc:n (jäljempänä Dell) ja Hewlett Packardin (jäljempänä HP) valmistamissa henkilökohtaisissa tietokoneissa (pöytätietokoneet ja kannettavat tietokoneet) käytettäviä optisia levyasemia. Optisia levyasemia käytetään myös monissa muissa kuluttajien käyttämissä laitteissa, kuten CD- tai DVD-soittimissa, pelikonsoleissa ja muissa sähköisissä ohelaitteissa (riidanalaisen päätöksen 28 perustelukappale).
- 4 Henkilökohtaisissa tietokoneissa käytettävät optiset levyasemat ovat erikokoisia, ja niissä käytetään erilaisia latausmekanismeja (slot tai kelkka) ja levytyyppejä, joita ne voivat lukea tai joille ne voivat kirjoittaa. Optiset levyasemat voidaan jakaa kahteen ryhmään: pöytätietokoneisiin tarkoitetut puolikorkeat levyasemat (half-height) ja kannettaviin tietokoneisiin tarkoitetut ohuet levyasemat. Ohuiden levyasemien ryhmään kuuluu erikokoisia asemia. Puolikorkeiden levyasemien ja ohuiden levyasemien tyypit vaihtelevat teknisen käyttötarkoituksensa mukaan (riidanalaisen päätöksen 29 perustelukappale).
- 5 Dell ja HP ovat henkilökohtaisten tietokoneiden maailmanmarkkinoiden kaksi suurinta alkuperäistuotteiden valmistajaa. Nämä yhtiöt käyttävät maailmanlaajuisia klassisia tarjouskilpailumenettelyjä, joihin sisältyvät erityisesti neljännesvuosittain toteutettavat neuvottelut maailmanmarkkinahinnasta ja maailmanlaajuisista ostomääristä pienen määrän etukäteen valittuja optisten levyasemien tuottajia kanssa. Yleisesti ottaen optisten levyasemien tarjouspyyntöihin eivät ole vaikuttaneet muut alueelliset kysymykset kuin ne, jotka liittyvät eri alueiden ennustettuun kysyntään, joka vaikuttaa maailmanlaajuisiin ostomääriin (riidanalaisen päätöksen 32 perustelukappale).
- 6 Tarjouspyyntömenettelyt käsittivät tarjouspyyntöjä, sähköisiä tarjouspyyntöjä, internet-neuvotteluita, sähköisiä huutokauppoja ja kahdenvälisiä neuvotteluja (internetin ulkopuolella). Tarjouskilpailun päättyessä asiakkaat jakoivat määrät osallistuville optisten levyasemien toimittajille (kaikille tai ainakin suurimmalle osalle niistä, paitsi jos poissulkemismekanismi oli käytössä) niiden tarjoamalla hinnoilla. Esimerkiksi voittava tarjous sai 35–45 prosenttia kaikista hankintasopimuksista kyseisen vuosineljänneksen osalta, toiseksi paras tarjous 25–30 prosenttia, kolmanneksi paras 20 prosenttia jne. Tarjouskilpailuista vastaavat asiakasryhmät käyttivät näitä klassisia tarjouskilpailumenettelyitä saadakseen tehokkaan tarjouksen kilpailukykyisin hinnoin. Tätä varten ne käyttivät kaikkia mahdollisia keinoja kannustaakseen optisten levyasemien toimittajien välistä hintakilpailua (riidanalaisen päätöksen 33 perustelukappale).

1 Tästä tuomiosta on otettu tähän vain kohdat, joiden julkaisemista unionin yleinen tuomioistuin pitää aiheellisena.

- 7 Siltä osin kuin kyse on Dellistä, on todettava, että Dell toteutti tarjouskilpailuja pääosin internet-neuvotteluiden avulla. Ne saattoivat olla tietyn kestoisia tai päättyä tietyn ajanjakson kuluttua, esimerkiksi 10 minuuttia viimeisen tarjouksen jälkeen, kun yksikään optisten levyasemien toimittaja ei tehnyt uutta tarjousta. Joissakin tapauksissa internet-neuvottelut saattoivat kestää useita tunteja, jos tarjouskilpailu oli kiihkeä tai jos internet-neuvottelua oli jatkettu, jotta optisten levyasemien toimittajia voitiin kannustaa jatkamaan tarjousten tekemistä. Toisin päin oli niin, että vaikka internet-neuvottelujen kesto oli määrittelemätön ja riippui lopullisesta tarjouksesta, Dell saattoi tietyllä hetkellä ilmoittaa internet-neuvottelujen päättämisestä. Dell saattoi päättää siirtyä ”pelkkään sijoitukseen” perustuvasta menettelystä ”sokkomenettelyyn”. Dell saattoi myös kumota internet-neuvottelut, jos tarjouspyyntö tai sen tulokset eivät olleet sen mielestä tyydyttäviä, ja käydä sen sijaan kahdenvälisiä neuvotteluita. Internet-neuvotteluiden kulkua valvoivat Dellin maailmanlaajuisesta hankinnasta vastaavat toimihenkilöt (riidanalaisen päätöksen 34 ja 37 perustelukappale).
- 8 Siltä osin kuin kyse on HP:stä, on todettava, että käytetyimpiä tarjouskilpailumenettelyitä olivat tarjouspyynnöt ja sähköiset tarjouspyynnöt. Molemmat menettelyt toteutettiin internetissä käyttäen samaa alustaa. Yhtäältä tarjouspyyntöjä esitettiin neljännesvuosittain. Niissä yhdistettiin internet-neuvottelua ja internetin ulkopuolisia kahdenvälisiä neuvottelua, joita toteutettiin tietyn ajan kuluessa, joka yleensä oli kaksi viikkoa. Optisten levyasemien toimittajat kutsuttiin tarjouskilpailukierrokselle, joka oli avoinna tietyn määräajan tarjousten jättämiseksi internet-alustalla tai sähköpostitse. Ensimmäisen tarjouskierroksen päätyttyä HP piti kokouksen kunkin osallistujan kanssa ja aloitti neuvottelut optisten levyasemien toimittajan tarjouksen perusteella saadakseen kultakin toimittajalta parhaan tarjouksen paljastamatta muiden optisten levyasemien toimittajien henkilöyttä tai niiden jättämää tarjousta. Toisaalta sähköiset tarjouspyynnöt järjestettiin yleensä käänteisenä tarjouskilpailumenettelynä. Tarjouksen tekijät kirjautuivat internet-alustalle tietyinä ajankohtana ja huutokauppa alkoi HP:n vahvistamasta hinnasta. Alenevia tarjouksia esittäville tarjousten tekijöille ilmoitettiin niiden omasta sijoituksesta aina, kun uusi tarjous oli jätetty. Määrätyn ajan kuluttua alimman tarjouksen tehnyt optisten levyasemien toimittaja voitti huutokaupan ja muut toimittajat luokiteltiin tarjoustensa perusteella toiseksi ja kolmanneksi (riidanalaisen päätöksen 41–44 perustelukappale).

B Hallinnollinen menettely

- 9 Koninklijke Philips NV -niminen yhtiö (jäljempänä Philips) pyysi 14.1.2009 sakoista vapauttamista Euroopan komissiolta sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EUVL 2006, C 298, s. 17) nojalla. Tätä pyyntöä täydennettiin 29.1. ja 2.3.2009, jotta sen piiriin kuuluisivat Philipsin lisäksi yhtiöt Lite-On IT Corporation (jäljempänä Lite-On) ja niiden yhteisyritys Philips & Lite-On Digital Solutions Corporation (jäljempänä PLDS).
- 10 Komissio lähetti 29.6.2009 tietopyynnön optisten levyasemien alalla toimiville yrityksille.
- 11 Komissio myönsi 30.6.2009 ehdollisen vapautuksen sakoista Philipsille, Lite-Onille ja PLDS:lle.
- 12 Hitachi-LG Data Storage, Inc. ja Hitachi-LG Data Storage Korea, Inc. (jäljempänä yhdessä HLDS) esittivät 4. ja 6.8.2009 komissiolle pyynnön sakkojen määrän alentamiseksi sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon mukaisesti.
- 13 Komissio aloitti 18.7.2012 menettelyn ja antoi väitetiedoksiannon kolmeatoista optisten levyasemien toimittajaa, myös kantajia, vastaan. Komissio totesi tässä väitetiedoksiannossa lähinnä, että kyseiset yhtiöt olivat rikkoneet SEUT 101 artiklaa ja Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen 53 artiklaa osallistumalla 5.2.2004–29.6.2009 optisia levyasemia koskevaan kartelliin, jossa ne olivat koordinoineet käyttäytymistään kahden tietokonevalmistajan eli Dellin ja HP:n järjestämissä tarjouskilpailuissa.

- 14 Kantajat esittivät 29.10.2012 komissiolle huomautuksensa väitetiedoksiannosta.
- 15 Kaikki väitetiedoksiannon adressaatit osallistuivat 29. ja 30.11.2012 suulliseen kuulemiseen komissiossa.
- 16 Komissio pyysi 14.12.2012 kaikkia asianosaisia toimittamaan Delliltä ja HP:ltä rikkomisajanjaksolla saamansa merkitykselliset asiakirjat. Kaikki asianosaiset, myös kantajat, vastasivat näihin pyyntöihin. Lisäksi kukin asianosaisista sai tutustua muiden optisten levyasemien toimittajien antamien vastausten versioon, josta luottamukselliset tiedot oli poistettu.
- 17 Kantajat esittivät 27.11.2013 lisähuomautuksia muiden asianosaisten vastauksiin.
- 18 Komissio antoi 18.2.2014 kaksi täydentävää väitetiedoksiantoa täydentääkseen, muuttaakseen ja selventääkseen tietyille väitetiedoksiannon adressaateille osoitettuja väitteitä, jotka koskevat niiden vastuuta väitetyssä rikkomisessa.
- 19 Komissio antoi 1.6.2015 uuden täydentävän väitetiedoksiannon. Tämän uuden tiedonannon tarkoituksena oli täydentää aiempia väitetiedoksiantoja osoittamalla näissä väitetiedoksiannoissa esitetyt väitteet uusille konserneihin kuuluville oikeushenkilöille (emoyhtiöt tai ostetut yksiköt), joille ensimmäinen väitetiedoksianto oli jo osoitettu.
- 20 18.2.2014 ja 1.6.2015 annettujen väitetiedoksiantojen adressaatit esittivät näkemyksensä komissiolle kirjallisesti, mutta eivät pyytäneet suullista kuulemistä.
- 21 Komissio lähetti 3.6.2015 tosiseikkojen kuvauksen kaikille osapuolille. Sen saajat esittivät näkemyksensä komissiolle kirjallisesti.
- 22 Komissio antoi 21.10.2015 SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia AT.39639 – Optiset levyasemat) päätöksen C(2015) 7135 final (jäljempänä riidanalainen päätös).

C Riidanalainen päätös

1. Kyseessä oleva kilpailusääntöjen rikkominen

- 23 Komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, että kartellin jäsenet olivat koordinoineet kilpailukäyttäytymistään ainakin 23.6.2004–25.11.2008. Se täsmensi, että tämä koordinointi toteutettiin samanaikaisten kahdenvälisten yhteyksien verkoston avulla. Komissio totesi, että kartellin jäsenet pyrkivät mukauttamaan tuotantomääriään markkinoilla ja varmistamaan, että hinnat pysyivät korkeampina kuin ne olisivat olleet ilman näitä kahdenvälisiä yhteyksiä.
- 24 Komissio täsmensi riidanalaisessa päätöksessä, että kartellin jäsenten välinen koordinointi koski Dellin ja HP:n, jotka ovat henkilökohtaisten tietokoneiden maailmanmarkkinoiden kaksi suurinta alkuperäistuotteiden valmistajaa, asiakastilejä. Komission mukaan sen lisäksi, että Dell ja HP kävivät kahdenvälisiä neuvotteluja optisten levyasemien toimittajien kanssa, ne käyttivät vakiomuotoisia tarjouskilpailumenettelyjä, joita toteutettiin vähintään neljännesvuosittain. Se totesi, että kartellin jäsenet käyttivät kahdenvälisten yhteyksien verkostoaan kyseisten tarjouskilpailujen manipuloimiseen ja torjuivat näin asiakkaidensa pyrkimykset edistää hintakilpailua (riidanalaisen päätöksen 68 perustelukappale).
- 25 Komission mukaan säännöllisen tietojenvaihdon ansiosta kartellin jäsenet tiesivät hyvin tarkkaan kilpailijoidensa aikomukset jo ennen osallistumistaan tarjouskilpailuun ja kykenivät näin ollen ennakoimaan niiden kilpailustrategiaa (riidanalaisen päätöksen 69 perustelukappale).

- 26 Komissio lisäsi, että kartellin jäsenet vaihtoivat säännöllisesti hintatietoja tiettyjen asiakastilien osalta sekä hintoihin liittymättömiä tietoja, kuten olemassa olevaa tuotantoa ja toimituskapasiteettia, varastotilannetta, laatuluokitusta, uusien tuotteiden käyttöönottoa tai parannuksia koskevia tietoja. Se totesi, että optisten levyasemien toimittajat tarkkailivat lisäksi päätettyjen tarjouskilpailujen lopullisia tuloksia eli sijoitusta, hintaa ja saatua määrää (riidanalaisen päätöksen 70 perustelukappale).
- 27 Komissio totesi myös, että vaikka pidetään mielessä, että kartellin jäsenten oli pidettävä yhteytensä salassa asiakkailtaan, ne käyttivät yhteydenpitoon keinoja, joiden ne katsoivat olevan riittävän soveltuvia halutun tuloksen saavuttamiseksi. Se totesi lisäksi, että yritys kutsua koolle aloituskokous optisten levyasemien toimittajien säännöllisten monenvälisten kokousten järjestämiseksi oli epäonnistunut vuonna 2003 sen jälkeen, kun asiakas oli saanut siitä tiedon. Komission mukaan sen sijaan järjestettiin kahdenvälistä yhteydenpitoa, pääasiassa puhelinkeskustelujen ja joskus sähköpostien ja myös yksityisiin sähköpostiosoitteisiin (Hotmail) ja pikaviestipalveluihin lähetettävien viestien muodossa tai kokouksissa, joita järjestettiin ennen kaikkea maailmanlaajuisia asiakastilejä hallinnoivien toimihenkilöiden välillä (riidanalaisen päätöksen 71 perustelukappale).
- 28 Komissio totesi, että kartellin jäsenet ottivat yhteyttä toisiinsa säännöllisesti ja että yhteydenottoja, lähinnä puhelimitse, oli useammin tarjouskilpailumenettelyiden aikaan, joiden aikana puheluita saattoi olla useita kertoja päivässä tiettyjen kartellin jäsenparien välillä. Se täsmensi, että yleisesti ottaen tiettyjen kartellin jäsenparien välillä oli huomattavasti enemmän yhteyksiä kuin joidenkin muiden parien välillä (riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappale).

2. Kantajien vastuu

- 29 Kantajien on katsottu olevan vastuussa, koska ensinnäkin TSST Korea osallistui kartelliin suoraan 23.6.2004–17.11.2008 ja erityisesti koordinoi toimintaansa muiden kilpailijoiden kanssa Dellin ja HP:n osalta ja koska toiseksi TSST Japani käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä koko komission olettaman rikkomisajan ajan (riidanalaisen päätöksen 498 perustelukappale).

3. Kantajille määrätty sakko

- 30 Komissio tukeutui kantajalle määrättävän sakon määrän laskennassa asetuksen (EY) N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettuihin suuntaviivoihin (EUVL 2006, C 210, s. 2; jäljempänä sakkojen laskennasta annetut suuntaviivat).
- 31 Ensinnäkin määrittäessään sakon perusmäärää komissio katsoi, että kun otetaan huomioon toimittajien osallistumisen keston huomattava vaihtelu ja jotta voidaan ottaa paremmin huomioon kartellin tosiasiallinen vaikutus, oli asianmukaista käyttää vuotuista keskiarvoa, joka lasketaan yritysten niiden täysien kalenterikuukausien aikana, joina ne osallistuivat kilpailusääntöjen rikkomiseen, toteuttaman myynnin todellisen arvon perusteella (riidanalaisen päätöksen 527 perustelukappale).
- 32 Komissio selitti, että myynnin arvo oli laskettu henkilökohtaisiin tietokoneisiin tarkoitettujen optisten levyasemien sellaisen myynnin perusteella, jota laskutettiin ETA:ssa sijaitsevilta HP:n ja Dellin yksiköiltä (riidanalaisen päätöksen 528 perustelukappale).
- 33 Komissio katsoi myös, että koska kilpailunvastainen toiminta HP:hen nähden oli alkanut myöhemmin ja jotta voidaan ottaa huomioon kartellin kehittyminen, merkityksellinen myynnin arvo laskettaisiin erikseen HP:n ja Dellin osalta ja että niihin sovellettaisiin kahta eri kerrointa keston mukaan (riidanalaisen päätöksen 530 perustelukappale).

- 34 Komissio päätti tämän jälkeen, että koska hintojen koordinointisopimukset olivat jo luonteensa vuoksi pahimpien SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkomisten joukossa ja koska kartelli oli vähintään ETA:n laajuinen, nyt käsiteltävässä asiassa rikkomisen vakavuuden perusteella sovellettava prosenttiosuus on 16 prosenttia kaikkien riidanalaisen päätöksen adressaattien osalta (riidanalaisen päätöksen 544 perustelukappale).
- 35 Lisäksi komissio totesi, että kun otetaan huomioon asian olosuhteet, sakkoon oli lisättävä 16 prosentin määrä varoittavassa tarkoituksessa (riidanalaisen päätöksen 554 ja 555 perustelukappale).
- 36 Koska kantajille määrätyn sakon muutettu perusmäärä saavutti enimmäismäärän, joka on 10 prosenttia niiden maailmanlaajuisesta liikevaihdosta, komission oli toteuttava uusi mukautus [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 23 artiklan 2 kohdan perusteella (riidanalaisen päätöksen 570–572 perustelukappale).
- 37 Riidanalaisen päätöksen päätösosa, siltä osin kuin se koskee kantajaa, kuuluu seuraavasti:

”1 artikla

Seuraavat yritykset ovat rikkoneet SEUT 101 artiklaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa osallistumalla mainittujen ajanjaksojen aikana yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun rikkomiseen, joka koostuu useista erillisistä rikkomisista optisten levyasemien alalla koko ETA:ssa ja jossa tehtiin hintojen koordinointisopimuksia:

--

e) [kantajat] 23.6.2004–17.11.2008 Dellia ja HP:tä koskevan koordinoinnin osalta.

--

2 artikla

Yrityksille määrätään 1 artiklassa tarkoitettusta rikkomisesta seuraavat sakot:

--

e) [kantajat], yhteisvastuullisesti: 41 304 000 euroa.”

II Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

- 38 Kantajat nostivat nyt käsiteltävän kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 5.1.2016 toimittamallaan kannekirjelmällä.
- 39 Komissio jätti vastinekirjelmänsä 21.7.2016.
- 40 Unionin yleinen tuomioistuin (viides jaosto) päätti esittelevän tuomarin ehdotuksesta aloittaa menettelyn suullisen vaiheen ja kehotti työjärjestyksensä 91 artiklan mukaisina prosessinjohtotoimina komissiota toimittamaan tiettyjä asiakirjoja, jotka liittyvät luottamuksellisiin lausumiin. Komissio totesi, että se ei voinut laatia sanatarkkoja selostuksia näistä luottamuksellisista lausumista, jotka on jätetty sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevan ohjelman yhteydessä.

- 41 Unionin yleinen tuomioistuin (viides jaosto) velvoitti 23.4.2018 antamallaan määräyksellä, joka annettiin Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 24 artiklan ensimmäisen kohdan ja unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 91 artiklan b alakohdan ja 92 artiklan 3 kohdan nojalla, komission toimittamaan kyseiset sanatarkat selostukset.
- 42 Komissio toimitti nämä sanatarkat selostukset 24.4.2018. Kantajien asianajajat saattoivat tutustua niihin unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamossa ennen 30.4.2018 kello 17.
- 43 Asianosaisten suulliset lausumat ja niiden unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin antamat vastaukset kuultiin 3.5.2018 pidetyssä istunnossa.
- 44 Kantajat vaativat, että unionin yleinen tuomioistuin
- kumoaa riidanalaisen päätöksen kokonaan tai osittain
 - lisäksi tai toissijaisesti alentaa niille määrätyn sakon määrää
 - velvoittaa Euroopan komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 45 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin
- hylkää kanteen
 - velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

III Oikeudellinen arviointi

- 46 Kantajat esittävät kanteensa tueksi yhdeksän kanneperustetta. Ensimmäinen kanneperuste koskee olennaisten menettelymääräysten rikkomista ja puolustautumisoikeuksien loukkaamista; toinen sitä, että komissiolla ei ollut toimivaltaa soveltaa SEUT 101 artiklaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa; kolmas tosiseikkoja koskevia virheitä ja oikeudellisia virheitä kilpailusääntöjen rikkomisen maantieteellistä ulottuvuutta määritettäessä; neljäs tosiseikkoja koskevia virheitä ja oikeudellisia virheitä todettaessa yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista; viides tosiseikkoja koskevia virheitä ja oikeudellisia virheitä sen suhteen, että kantajien väitettiin olevan tietoisia koko rikkomisesta; kuudes tosiseikkoja koskevia virheitä ja oikeudellisia virheitä sen ajankohdan osalta, jolloin kantajien katsottiin aloittaneen osallistuminen kartelliin; seitsemäs todisteiden puuttumista niiden osallistumisesta yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin tai kilpailua rajoittaviin sopimuksiin; kahdeksas hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista tutkinnan liian pitkän keston vuoksi ja yhdeksäs, joka on esitetty toissijaisesti, komission sakon määrää laskiessaan tekemiä virheitä.

A Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan olennaisia menettelymääräyksiä on laiminlyöty ja puolustautumisoikeuksia on loukattu

[– –]

1. Ensimmäinen osa, jonka mukaan väitetiedoksianto ja riidanalainen päätös ovat keskenään ristiriidassa väitetyn käyttäytymisen oikeudellisen luonnehdinnan osalta

[– –]

56 Yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatkettun kilpailusääntöjen rikkomisen käsite edellyttää eri osapuolten omaksumien sellaisten käyttäytymistapojen kokonaisuutta, joilla tavoitellaan samaa kilpailua rajoittavaa taloudellista päämäärää (tuomio 24.10.1991, Rhône-Poulenc v. komissio, T-1/89, EU:T:1991:56, 125 ja 126 kohta).

57 Näin ollen jo yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatkettun kilpailusääntöjen rikkomisen käsitteestä seuraa, että tällainen rikkominen edellyttää ”menettelytapojen tai rikkomisten kokonaisuutta”. Kantajat eivät näin ollen voi väittää, että komissio on sisällyttänyt riidanalaisen päätöksen 1 artiklaan ylimääräisen oikeudellisen luokittelun, kun se totesi yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatkettun kilpailusääntöjen rikkomisen lisäksi, että rikkominen käsitti useita ”erillisiä rikkomisia”, koska juuri nämä eri kilpailua rajoittavat menettelytavat muodostavat yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen.

58 Näin ollen on todettava, ettei väitetiedoksiannon ja riidanalaisen päätöksen välillä ole ristiriitaa, kun riidanalaisessa päätöksessä todetaan, että yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen muodostui useista ”erillisistä rikkomisista”.

[– –]

2. Toinen ja kolmas osa, jotka koskevat perustelujen puutteellisuutta, joka johtuu riidanalaisessa päätöksessä olevista ristiriitaisuuksista väitetyn rikkomisen oikeudellisen luonnehdinnan osalta

[– –]

81 Se, ettei riidanalaisen päätöksen päätösosassa eikä sen 352 perustelukappaleessa yksilöidä ”erillisiä rikkomisia”, ei merkitse riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuutta, koska ne eivät sisällä ylimääräistä oikeudellista luonnehdintaa, jota olisi vielä täsmennettävä. Ensinnäkin on niin, että – kuten edellä 57 ja 65 kohdasta ilmenee – ainoa kyseessä olevan rikkomisen oikeudellinen luokittelu on ”yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen”, joka sellaisenaan merkitsee ”menettelytapojen tai rikkomisten kokonaisuutta”. Toisaalta eri yhteydenotoista muodostuvat menettelytavat tai väitetyt rikkomiset on kuvattu yksityiskohtaisesti riidanalaisen päätöksen tekstissä ja luetteloitu sen liitteessä I.

[– –]

3. Kuudes osa, joka koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista riidanalaisessa päätöksessä mainittujen todisteiden osalta

[– –]

a) Kolmas kanneperuste, joka koskee perusteluvollisuuden noudattamista jättämistä sen vuoksi, että riidanalaisessa päätöksessä viitattiin tämän päätöksen liitteeseen I

[– –]

157 Lisäksi kantajat väittivät istunnossa, että viitteet tai tunnistenumerot, joita käytettiin väitetiedoksiannossa yhteydenottojen luetteloimiseen, eivät vastanneet tämän asiakirjan liitteessä tai riidanalaisessa päätöksessä ja sen liitteessä käytettyjä viitteitä ja että tämän vuoksi niiden puolustautumisoikeuksia on loukattu.

- 158 Aluksi on todettava, että kantajat riitauttavat uudelleen yleisesti tämän viitteiden eroavaisuuden esittämättä mitään konkreettista näyttöä esitettyjen väitteiden suhteen ja ilmoittamatta, miten niiden puolustautumisoikeuksia on loukattu.
- 159 Vaikka on totta, että niiden eri asiakirjojen luokittelu, joissa luetellaan yhteydenotot, on väitetiedoksiannossa erilainen kuin sen liitteessä tai riidanalaisessa päätöksessä tai sen liitteessä, on kuitenkin todettava, että näissä asiakirjoissa mainitut seikat ovat samat ja että näin ollen kyseiset seikat ovat yhä tunnistettavissa. Jos esimerkiksi väitetiedoksiannossa asiakirja, joka liittyy kesäkuussa 2004 tapahtuneeseen yhteydenottoon TSST:n kanssa, mainittiin viitteellä ”ID 490, s. 70”, samaan asiakirjaan viitataan väitetiedoksiannon liitteessä I sekä riidanalaisessa päätöksessä ja sen liitteessä viitteellä ”ID 490/70”. Lisäksi väitetiedoksiannon liitteessä I olevan taulukon otsikossa ja riidanalaisen päätöksen liitteessä olevan taulukon otsikossa selitetään selvästi, että viittaus asiakirjaan ”ID 490 s. 70” tarkoittaa asiakirjaa 490 (ID) ja että kyseinen yhteydenotto mainitaan sivulla 70. Näin ollen kantajat eivät voi pätevästi vedota puolustautumisoikeuksiensa loukkaamiseen.
- 160 Joka tapauksessa on todettava, että sekä väitetiedoksiannon teksti ja riidanalaisen päätöksen teksti että niiden liitteet sisältävät riittävästi tietoja, joiden avulla moititut yhteydenotot voidaan tunnistaa. Kunkin yhteydenoton maininnan yhteydessä nimittäin mainitaan moitittu toiminta, lainvastaisen toiminnan ajankohta, osallistujat, asiakkaat tai kyseessä olevat hankintamenettelyt, minkä ansiosta kyseessä oleva yhteydenotto voidaan helposti tunnistaa. Näin ollen kantajat eivät voi pätevästi vedota puolustautumisoikeuksiensa loukkaamiseen.

[– –]

B Kolmas kanneperuste, joka perustuu tosiseikkoja koskeviin virheisiin ja oikeudellisiin virheisiin määritettäessä kilpailusääntöjen rikkomisen maantieteellistä ulottuvuutta

[– –]

- 198 On kuitenkin huomattava, että kantajat sekoittavat keskenään yhtäältä komission toimivallan SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan nojalla kansainvälisen julkisoikeuden valossa sellaisen sopimuksen, päätöksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan osalta, joka on riitautettu toisessa kanneperusteessa, ja toisaalta kyseessä olevan sopimuksen, päätöksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan maantieteellisen soveltamisalan. Itse asiassa on todettava komission tapaan, että vaikka sillä, että menettelytapa on toteutettu ETA:ssa, on merkitystä komission toimivallan toteamiseksi, tämän menettelytavan maantieteellinen laajuus määräytyy kartelliin kuuluvien menettelytapojen ja kartellin toiminnan perusteella. Kuten asiakirja-aineistosta ilmenee, komissio saattoi tämän vuoksi perustellusti katsoa, että kartelli kattoi koko ETA:n.

[– –]

C Neljäs kanneperuste, joka koskee tosiseikkoja koskevia virheitä ja oikeudellisia virheitä yhtenä kokonaisuutena pidettävää ja jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista todettaessa

[– –]

1. Ensimmäinen osa, joka koskee tarvetta todeta täydentävä yhteys yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatkettua kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloa todettaessa

[– –]

205 On riittävää muistuttaa, että – kuten jo edellä 123 kohdassa todetaan – peruste, joka määrittää yhtenä kokonaisuutena pidettävän ja jatkettun rikkomisen olemassaolon, on se, että rikkomisen muodostavat eri menettelytavat kuuluvat ”kokonaissuunnitelmaan”, jolla on yksi ainoa tarkoitus. Ei ole myöskään tarpeen tarkistaa, täydentävätkö kyseiset menettelytavat toisiaan, jotta ne voidaan luokitella yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi jatketuksi rikkomiseksi, siinä mielessä, että kunkin moititun menettelytavan tarkoituksena on vastata yhteen tai useampaan tavanomaisen kilpailun seuraukseen ja myötävaikuttaa vuorovaikutuksen kautta kaikkien toimijoiden haluamien kilpailuvastaisten vaikutusten toteuttamiseen (ks. vastaavasti tuomio 19.12.2013, Siemens ym. v. komissio, C-239/11 P, C-489/11 P ja C-498/11 P, ei julkaistu, EU:C:2013:866, 247 ja 248 kohta).

[– –]

2. Toinen osa, joka koskee tosiseikkoja koskevia virheitä ja oikeudellisia virheitä, jotka koskevat yhteydenottoja, joihin komissio vetosi yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatkettun kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaolon toteamisen tueksi

[– –]

206 On huomattava, ettei se seikka, että tietyt kartellin ominaispiirteet ovat kehittyneet ajan myötä, kuten uusien osallistujien ottaminen mukaan, niiden määrän vähentäminen tai kartellin laajentaminen koskemaan myös HP:tä, voi estää komissiota luokittelemasta kartellia yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi jatketuksi kilpailusääntöjen rikkomiseksi, koska kartellin tavoite on säilynyt ennallaan (ks. vastaavasti tuomio 24.3.2011, Aalberts Industries ym. v. komissio, T-385/06, EU:T:2011:114, 10 kohta). Lisäksi on huomautettava komission tavoin, että se, että Quanta Storage, Inc. (jäljempänä Quanta) osallistui salaiseen yhteydenpitoon sekä Dellin että HP:n osalta hyvin pian kartelliin liittymisensä jälkeen, korostaa sellaisen kokonaissuunnitelman olemassaoloa, jolla pyrittiin vääristämään kilpailua ja joka jatkui, vaikka tietyt yritykset olivat lopettaneet osallistumisensa kyseiseen yhtenä kokonaisuutena pidettävään kilpailusääntöjen rikkomiseen (ks. vastaavasti tuomio 16.9.2013, Masco ym. v. komissio, T-378/10, EU:T:2013:469, 119 ja 120 kohta).

[– –]

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Toshiba Samsung Storage Technology Corp. ja Toshiba Samsung Storage Technology Korea Corp. vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja ne velvoitetaan korvaamaan Euroopan komission oikeudenkäyntikulut.

Gratsias

Labucka

Ulloa Rubio

Julistettiin Luxemburgissa 12. päivänä heinäkuuta 2019.

Allekirjoitukset